

MEERSCH, Joseph van der, groot-vicaris van het bisdom Brugge (Brugge 1 maart 1868 - Brugge 14 juni 1952).

Na studie te Rome, bekroond door een doctoraat in de wijsbegeerte en in de theologie, werd hij als jong priester leraar in de retorica aan het Klein Seminarie te Roeselare en in september 1897 professor in de dogmatica aan het Groot Seminarie te Brugge. In 1919 zou hij verbonden worden aan de bisschoppelijke curie, eerst als secretaris en na de bestuursovername door mgr. Lamiroy in januari 1932 als groot-vicaris, tot aan zijn emeritaat in 1949. Van januari 1919 af was hij kanunnik. Rationeel en conservatief van aanleg, heeft hij een onverbiddelijke strijd aangebonden tegen alles wat dubbelzinnig of nieuw was of hem als zodanig toescheen. Dit vooral in zijn functie van bisschoppelijk censor en later als groot-vicaris, verantwoordelijk voor de kerkelijke censuur. Zijn nauwgezetheid van geweten bracht hem ertoe zelfs dat wat de censor goedgekeurd had, weer over te lezen, alvorens het imprimatur te verlenen. Met het klimmen der jaren verergerde deze intellectuele scrupulositeit, zodat hij zelfs buiten het bisdom Brugge als moderne ketterjager bekendheid verwierf.

Op sociaal, politiek en Vlaams gebied was Van der Meersch onvoorwaardelijk trouw aan de stellingen

van zijn beide bisschoppen Waffelaert en Lamiroy. Reeds in 1897, op het eind van zijn leraarschap in Roeselare, heeft hij in een nota op onderwijsgebied uitsluitend conservatieve stellingen verdedigd, hierbij de moderne humaniora afwijzend. Met betrekking tot de V.B. publiceerde hij in 1925 een brochure over Politiek en Godsdienst. Na de beruchte veroordeling van het Vlaams-nationalisme door mgr. Waffelaert in 1925 gaf Van der Meersch in een voordracht voor de Katholieke Studiekring te Brugge op 11 december 1925 daarover een nadere uitleg, die in 1926 als brochure verscheen. Deze brochure had een geweldige uitwerking, daar alle milde interpretaties van het bisschoppelijk schrijven afgegrensd werden. In een voetnoot schreef Van der Meersch: „Indien bij iemand grondige opwerpen oprijzen tegen het voorgehouden, mag hij de oplossing ervan door ernstige studie onderzoeken, hij mag ze ook aan de Bisschoppen eerbiedig voorstellen; maar hij mag ze niet in 't openbaar, door woord of schrift, uiteenzetten of verdedigen”. Deze brochure heeft vele gewetensconflicten veroorzaakt, alsook polemieken die na de Vastenbrief 1927 van bisschop Waffelaert meer opflakkerden, zodat ook van de zijde van theologen, o.a. in Jong Duitschland scherpe terechtwijzingen werden gepubliceerd.

WERKEN: *Le programme d'études et les principes qui lui servent de base*, in *Revue Pratique*, jg. 2 (1897, p. 8-18); - *Politiek en Godsdienst* (1925); - *De Katholieke Leer over het Kerkelijk Gezag en de Brief der Bisschoppen van België omtrent het Nationalisme* (1926).

LITERATUUR: *Een antwoord aan Z.E. Heer Kan. Van der Meersch*, in *Jong Dietschland*, jg. 1 (1927, nrs. 16, 17, 18); - *Décès. Chan. Van der Meersch*, in *Ephemerides Theologicae Lovanienses*, jg. 28 (1952, p. 605); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, II (1969); - R. Vanland-schoot, *De Hervorming der Humaniora door de Brugse Bisschop Waffelaert in 1896*, in *Standen en Landen*, LVIII (1972, p. 225-257).

AMANDUS DUMON